

TISKOVNA KONFERENCA DRUŠTVA ASOCIACIJA

Stanje nevladne kulture ob začetku
leta 2024

**Društvo Asociacija
Ljubljana, marec 2024**

Uvod - Inga Remeta	3
<ul style="list-style-type: none"> - Asociacija je tudi v letu 2023 uspešno opravljala svoje poslanstvo, na zagovorniškem, povezovalnem in izobraževalnem nivoju. - Odločevalci so prisluhnili številnim zahtevam, ki smo jih izpostavili in jih že leta zahtevali. - Predstavili bomo trenutno stanje na področju nevladne kulture in najpomembnejše teme, ki jih Ministrstvo mora vkjučiti v nastajajoči Nacionalni program za kulturo 2024-2031. 	
Samozaposleni v kulturi - Petra Peternel	7
<ul style="list-style-type: none"> - Povečati število štipendij in zagotavljati štipendijske spodbude za vse starostne skupine ustvarjalcev. - Krepiti položaj samozaposlenih v kulturi z ustrezno načrtovano in podprto karierno dinamiko, okrepitevijo položaja samozaposlenih pred in po upokojitvi ter uvedbo drsnega cenzusa. - Urediti in krepiti zdravstveno varstvo za samozaposlene v kulturi - nadomestilo tudi v primeru poškodb na ali izven delovnega mesta. - Podlaga za kolektivno pogodbo v kulturi za ozko skupino, je problematična. 	
Nevladne organizacije v kulturi - Borut Jerman	10
<ul style="list-style-type: none"> - Nujno povečevanje sredstev za programe in projekte na vseh področjih ustvarjalnosti in kulturnih dejavnosti, tudi prečnih in podpornih ter usklajevanje z inflacijo. - Ustrezno je treba premisliti in nagovoriti potrebe o infrastrukturnih pogojih za delovanje NVO. - Zagotoviti ustrezno plačilo za NVO za redno zaposlene in redne honorarne sodelavce, opredelitev in uveljavitev minimalne urne postavke za delo ter subvencioniranje in spodbujanje zaposlovanja. 	
Mednarodne aktivnosti in matching funds - Tanja Kos	12
<ul style="list-style-type: none"> - Program Ustvarjalna Evropa je ključen mehanizem EU za sofinanciranje kulture, kjer so slovenske organizacije v prvem triletnem pridobile 17,4 milijona evrov. - Projekti pa se ne financirajo v celoti, zato je ključna domača pomoč za sofinanciranje oziroma t. i. matching. - Zastoj pri sofinanciranju na MJU in skromni zneski matchinga na MK in lokalni ravni močno ovirajo sodelovanje slovenskih organizacij v evropskih razpisih. 	
Položaj in osrednje potrebe AV - Matija Šturm	13
<ul style="list-style-type: none"> - Uveljavitev celostne strategije za vzpostavitev sodobnega okolja za AV sektor in ustrezne finančne spodbude nujni. - Odsotnost skrbi za naslavljanje problematike filmske dediščine in domače produkcije v splošnem. - Podpora EU projektom mora biti avtomatična, Z-Med pa naj misli tudi AV sektor 	
Mediji - Špela Stare	14
<ul style="list-style-type: none"> - Medijska in novinarska stroka ni bila povabljena, da sodeluje pri pripravi nastajajočih strateških dokumentov. - Sredstva, ki so na voljo za izvedbo predlaganih ukrepov so nezadostna in ne naslavljajo naših zahtev po nujnih finančni pomoči sektorju. - Hitre tehnološke in družbene spremembe ki radikalno spreminjajo svet novinarstva niso naslovljene in zanje ni jasne strateške usmeritve. 	
Financiranje nevladne kulture - Ivan Kuruza	16
<ul style="list-style-type: none"> - Inflacija in gospodarska krize so finančno močno prizadele nevladni kulturni sektor. - Proračun ministrstva za Kulturo se v primerjavi z ostalim proračunom vztrajno manjša, realna sredstva za kulturo, tudi nevladno, pa stagnirajo. - Ob splošni druginji ter vedno višjim stroškom produkcije, se tako realna sredstva na voljo umetnikom in drugim delavcem v kulturi vztrajno nižajo. - Upad vlaganja v kulturo pa se slika v splošni porabi za kulturo, ki že 10 let vztrajno pada in bo kmalu padla pod 0,9% celotnega BDP Slovenije, kar je zgodovinsko nizka vrednost. 	

Uvod - Inga Remeta

Ključni poudarki:

- Asociacija je tudi v letu 2023 **uspešno opravljala svoje poslanstvo**, na zagovorniškem, povezovalnem in izobraževalnem nivoju.
- Odločevalci so **prisluhnili številnim zahtevam**, ki smo jih izpostavili in jih že leta zahtevali.
- Predstavili bomo trenutno **stanje na področju nevladne kulture** in najpomembnejše teme, ki jih Ministrstvo mora vključiti v nastajajoči Nacionalni program za kulturo 2024-2031.

Pozdravljeni in dobrodošli,

smo v drugem letu po državnozborskih volitvah, ki so napovedale, da je pred nami priložnost za pozitivne premike v polju kulture ter se tudi za nevladno kulturo obetajo svetlejši časi. S koalicijsko pogodbo so se vladne stranke zavezale vrniti kulturo v središče družbe, kar je bila ena od osrednjih zahtev Asociacije, resor pa je prevzela ena od strank, ki tudi ob vložitvi predloga o Resoluciji o nacionalnem programu 2024–2031 izkazuje dobro razumevanje vrste problematik, ki sektor zadevajo.

Na današnji tiskovni konferenci bomo skozi nastope kolegov iz sektorja preučili, kakšno mesto v družbi kultura danes zaseda, kakšen je položaj samozaposlenih v kulturi in NVO v kulturi, kakšni so pogoji delovanja v resorju ter kakšni so obeti prihodnjega razvoja.

Z nami so:

1. **Petra Peternel**, strokovna sodelavka Asociacije, ki bo spregovorila o položaju samozaposlenih v kulturi;
2. **Borut Jerman**, član UO Društva Asociacija in predsednik KID PiNA, ki bo predstavil položaj nevladnih organizacij v polju kulture;
3. **Tanja Kos**, iz Zavoda Motovila, ki opravlja naloge CED pisarne v RS ter je pomembna točka informacij za spodbujanje delovanja kulture v evropskem prostoru;
4. **Matija Šturm** iz Društva slovenskega animiranega filma, ki bo predstavil stanje na področju domačega filma ter druge avdiovizualne produkcije,
5. **Špela Stare** iz Društva novinarjev Slovenije, ki bo predstavila stanje na področju medijev in
6. **Ivan Koruza**, strokovni sodelavec Asociacije, ki bo spregovoril o vlaganju v polje kulture na nacionalni in lokalnih ravneh.

Preden pa besedo predamo njim, nekaj o delu in dosežkih Asociacije v preteklem letu, ki je bilo za društvo posebno tudi, ker smo v njem obeleževali 20. obletnico delovanja in prizadevanj za krepitev nevladne kulture.

V splošnem lahko ocenimo, da je bilo delo Asociacije v letu 2023 uspešno, odločevalci so namreč prisluhnili vrsti zahtev, ki smo jih kot vsebinska mreža v polju kulture izpostavili kot prednostne:

- izpostavili smo vrsto problematičnih točk sprejete **Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029**, ki smo jo ocenili kot povsem **neprimerno** glede na potrebe razvoja in položaja nevladne kulture, nasprotno, nevladna kultura je bila v njej neustrezno obravnavana, resolucija pa nerazvojna tudi v smislu, da kulturo ne misli kot partnerja, ki lahko bistveno pripomore k naslavljanju sodobnih družbenih vprašanj ter ima socialne, ekonomske, okoljske ter vrsto drugih učinkov. V aktualnem **predlogu Resolucije o nacionalnem programu 2024-2031** danes prepoznavamo prav to: nevladne organizacije in samozaposleni v kulturi so prepoznani kot enakovredni deležniki in bistveni gradniki kulture pri nas, kar, kot zagovarjamo, mora biti trajno vpisano tudi v krovni zakon v polju kulture, bistven element predloga NPK, pa je tudi čezsektorsko delovanje in povezovanje kulture. Pri tem smo posebej ponosni, da nam je z zagovorniškimi delom ter vključenostjo v projekt Culture4Health, ki se je konec 2023 zaključil, v domačem prostoru uspelo razpreti prostor za strateški premislek o ključnem mestu, ki ga umetnost in kultura lahko odigrata pri naslavljanju enega od temeljnih družbenih težav, težave mentalnega in splošnega zdravja, pojav izgorelosti itd. Tudi to učinkovanje kulture je danes osrednji del predloga Resolucije o NPK, mesto pa bo našlo tudi v lokalnih strategijah.
- Med izpolnjene zahteve prištevamo tudi vrnitev strukturiranega **dialoga z deležniki v kulturi**. Lani so se ponovno vzpostavile skupine za dialog z nevladnimi organizacijami, samozaposlenimi v kulturi ter drugimi delavci. Nujno je vključiti dialog v krovni zakon o kulturi, ki se pripravlja, saj opažamo manko dialoga pred javno obravnavo rešitev. Priporočamo intenzivnejše in doslednejše vključevanje deležnikov v proces snovanja rešitev, da bi se izognili manj kakovostnim odločitvam. Asociacija nadaljuje trajni dialog tudi na lokalni ravni z Mestno občino Ljubljana in krepitev odnosov z odločevalci po Sloveniji.
- uresničitev dolgoročne zahteve Asociacije po **krepitevi vloge in ugleda stroke ter omejevanje političnega odločanja** pri strokovnih vprašanjih se je realizirala v Pravilniku o strokovnih komisijah, ki ga je sprejelo aktualno vodstvo ministrstva. Kljub temu ugotavljamo, da bi bilo treba strokovne komisije okrepiti, saj nas člani opozarjajo na dolgotrajne

postopke javnih razpisov in podaljševanja statusov, na primer vloge za pridobitev statusa samozaposlenega v kulturi s pridruženimi pravicami so v postopkih razreševanja lahko tudi več kot pol leta, prijavitelji hkrati še vedno niso prejeli odločb iz naslova novembrskega projektne razpisa na štirih področjih ustvarjalnosti, kar za samozaposlene v kulturi in nevladne organizacije pomeni nedopustno stanje negotovosti. Nujno je, da ministrstvo zagotovi vse potrebno, da so postopki v celoti vodeni učinkovito, pravočasno ter v korist upravičencev.

- danes lahko hkrati ocenimo, da se je ministrstvo odzvalo na opozarjanje Asociacije na **nepravilnosti in politično motivirano odločanje** pri podeljevanju statusov, zaradi česar so bili številni ZS tudi gmotno oškodovani, razveljavljavilo vrsto spornih odločitev prejšnje garniture ter prisluhnilo zahtevi po sprejetju začasne Uredbe o samozaposlenih v kulturi, s katero je zmanjšalo posledice pandemije, izvedlo pa je tudi protidraginjski ukrep v primerih NVO in začasno rešilo problematiko Metelkove 6.
- **širše** od že omenjenega smo na področju zakonodajnega zagovorništva v Asociaciji v letu 2023 sodelovali v vseh relevantnih vsebinskih posvetovalnih skupinah, med katerimi naj posebej omenimo le sodelovanje v dialoških skupinah za trajni dialog z nevladnimi organizacijam in trajni dialog z samozaposlenimi in drugimi delavci v kulturi ter v delovnih skupinah za prenovo NPK na Ministrstvu za kulturo. Pripravili smo tudi vrsto strokovnih odzivov in pozivov, ki so vključevali 4 zakonodajne predloge, izpeljali številne zagovorniške akcije, na primer dvig bolniškega nadomestila za samozaposlene, monitoring izpolnjevanja predvolilnih obljub vlade v sklopu iniciative Glas ljudstva, izvedli proces strateške litigacije v primeru volitev v Državni Svet ter dosegli izvedbo in realizacijo javnega poziva prostori/oprema v sodelovanju z JSKD.

Tudi ostale aktivnosti društva v preteklem letu ocenjujemo kot uspešne, z njimi pa nadgrajujemo bogato, zdaj že 20-letno tradicijo našega društva:

- V društvu smo sodelovali na štirih večjih dogodkih na nacionalni ravni in še štirih mednarodnih dogodkih. Uspešno smo sodelovali v treh večjih mednarodnih projektih, Reg.Lab, Culture4Health in Operacija Nova, nadaljevali pa smo tudi naše redno delovanje v sklopu mednarodnih organizacij Kooperativa in EAIPA, katerih zasedamo odločevalske funkcije.
- izvedli smo mednarodni mentorski program, v okviru katerega so trije slovenski mentorji nudili podporo vrsti ustvarjalcev in kulturnih delavk iz tujine, v tekočem letu pa bomo v sklopu naših internacionalnih aktivnosti izvedli raziskavo o infrastrukturnih težavah v nevladni kulturi in program umetniških rezidenc.

- intenzivno smo nadaljevali tudi z izvajanjem naših servisnih in drugih rednih storitev za člane in nečlane, ki delujejo v polju kulture. Mesečno smo izdajali naše redno glasilo Kulturosfera, v sklopu katerega smo posneli tudi osem podcastov, za samozaposlene v kulturi in NVO pa smo redno pripravljali servisne članke o ključnih zakonskih in administrativnih spremembah, ter z njimi ažurirali naš servisni spletni portal.
- izvedli smo več dogodkov in delavnic za izobraževanje samozaposlenih in drugih delavcev v kulturi, uspešni pa smo bili tudi pri zagotavljanju sredstev za našo redno dejavnost, saj smo za naše podporne aktivnosti pridobili javna sredstva tako na razpisih Ministrstva za kulturo in Mestne občine Ljubljana.
- tudi z avoljo naštetega je bilo preteklo leto za Asociacijo čas rasti in nadgrajevanja kapacitet, saj smo se preselili in razširili našo ekipo sodelavcev z dvema novima zaposlenima.

Kljub navedenim dosežkom, **stanje v celotnem polju kulture in na terenu ostaja akutno**, o čemer bodo v nadaljevanju spregovorili sodelavci Asociacije in stanovski kolegi.

Pred nadrobnejšo analizo poudarimo še, da je ocena Asociacije, da v predlogu Resolucije o nacionalnem programu prepoznavamo dokument, ki je po zaznani problematiki, strukturi in nasploh, pa tudi zaradi dejstva, da imamo v javni razpravi prvokrat akcijski načrt, izrazito pomembno ter gre tovrstno transparentno delovanje spodbujati. In vendar po našem mnenju vrnitev kulture v središče življenja državljanov in državljanek danes in vseskozi terja odločno več ter bi se moralo odraziti tudi v sredstvih, namenjenih za izvševanje vrste ustrezno prepoznanih ukrepov, če naj ti dosežejo svoj učinek. V Asociaciji tako še naprej zagovarjamo sistematično uveljavljanje in skrb za promocijo domače kulture in umetnosti, ukrepe in zakonodajni okvir, ki v okviru celotnega sistema zasledujejo odločno odpravo revščine, enakost spolov, dostojno delo, zmanjševanje neenakosti ter krepitev sektorja na raven, ki omogoča dostojno opravljanje poslanstva na matičnem področju delovanja doma in v mednarodnem prostoru ter vzpostavlja pogoje, ki so osrednjega pomena, da lahko kultura opravi svoj del pri naslavljanju osrednjih družbenih problematik današnjega časa.

Samozaposleni v kulturi - Petra Peternel

Ključni poudarki:

- **Povečati število štipendij in zagotavljati štipendijske spodbude** za vse starostne skupine ustvarjalcev.
- Krepitev položaj samozaposlenih v kulturi z ustrezno načrtovano in podprto **karierno dinamiko, okrepitevijo položaja samozaposlenih pred in po upokojitvi** ter **uvedbo drsnega cenzusa**.
- Urediti in krepitev **zdravstveno varstvo** za samozaposlene v kulturi - nadomestilo tudi v primeru poškod na ali izven delovnega mesta.
- **Podlaga za kolektivno pogodbo** v kulturi za ozko skupino, je problematična.

Če se osredotočimo na ključna vprašanja in izzive, s katerimi se soočajo ustvarjalke in ustvarjalci, delavke in delavci v kulturi, ter predstavimo, kam bi po mnenju Asociacije morali usmeriti prizadevanja za njihovo reševanje.

V prvi vrsti to pomeni **administrativno razbremenitev samozaposlenih v kulturi** v obliki poenostavitve in digitalizacije razpisnih mehanizmov in postopkov ter ukrepi za krepitev kapacitet samozaposlenih v kulturi, kot tudi **izboljšanje storitev Sektorja za statusne zadeve pri Ministrstvu za kulturo**, predvsem v luči skrajševanja časovnega obravnavanja vlog za pridobivanje in podaljševanja statusa samozaposlenih v kulturi. Ministrstvo je del razpisnih mehanizmov že digitaliziralo, pri čemer so izboljšave možne, napovedana je tudi digitalizacija postopkov pridobivanja in obnavljanja statusa ter pravice do prispevkov, kar pozdravljamo.

Še naprej kot nujno vrednotimo **povečanje števila štipendij**, ki se je do danes odrazilo predvsem v višini podpore, ko gre za delovne štipendije, ter tudi številu, ko gre za štipendijske spodbude na posamičnih, ne pa vseh področjih ustvarjalnosti. Opozorimo, da za **letos razpisa še ni** ter da ostaja nujno zagotoviti štipendijske spodbude za vse starostne skupine ustvarjalcev, kar vrednotimo kot enega od osrednjih elementov karierne dinamike, katere uvedbo ministrstvo napoveduje.

Pozdravljamo reformo že omenjenega projektne razpisa na štirih področjih ustvarjalnosti, opozarjamo pa na izrazito nujnost možnosti sklepanja **večpartitnih pogodb**; podpisniki in prijavitelji, ki pogosto zaradi administrativne razbremenitve davčno osnovo ugotavljajo kot normiranci, namreč kot davčno breme oziroma prihodke privzemaji celotno vrednost projekta, tudi honorarje za

avtorsko delo sodelujočih na projektu, kar močno zamejuje možnosti njihovega realnega zaslužka, če naj ne presežejo vsakokrat določenega cenusa.

Še naprej zagovarjamo nujnost zagotavljanja **karijerne dinamike**, ki bi v skladu s starostjo, življenjskimi dogodki, razvojnimi poklicnimi zahtevami in referenčnostjo preišljeno in odzivno spodbujala ustvarjalce na poklicni poti in bi pomembno **okrepila položaj samozaposlenih v kulturi pred in po upokojitvi**, predvsem z dvigom višine podeljene pravice do plačila prispevkov za socialno varnost iz proračuna, dvigom cenusa na višino povprečne plače in uvedbo drsnega cenusa ter krepitevijo in diverzifikacijo spodbud za samozaposlovanje. Karierno dinamiko in uvedbo drsnega cenusa ministrstvo napoveduje, kar pozdravljamo. Na tem mestu pa je treba izpostaviti, da je karierno dinamiko ob smiselnih kriteriji za pridobitev statusa in pravic glede na stopnjo kariernega razvoja nujno misliti s spremljajočo in za resor specifično pokojninsko reformo, oziroma ukrepi, ki krepijo položaj vseh ustvarjalcev in kulturnih delavcev. Tudi predlog NPK izpostavlja omogočanje karijerne dinamike samozaposlenih s prizadevanjem za varnejša delovna mesta, dostojnega dela in poštenega plačila, kot tudi ureditvijo republiških priznavalnin in izjemnih pokojnin, kar pozdravljamo in vendar kot nujno vidimo, da položaj vseh samozaposlenih država okrepi tudi uvedbo progresivnega dvigovanja plačanih prispevkov, ki bi okrepili dohodke v času porodniške ter ob upokojitvi. Pozdravljamo,, da je ministrstvo naposled začelo z izplačevanjem **republiških priznavalnin**, kot nujno hkrati vrednotimo, da se ukrep dosledno izvaja, uredba pa razširi na način, da smiselno misli vsa polja in področja vrhunske ustvarjalnosti in dela v kulturi, tudi podpornega. Odločevalce pri tem želimo opozoriti, da revščino ustvarjalcev po upokojitvi mogoče misliti tudi skozi uvedbo npr. vplačil v **drugi pokojninski steber**, ki jih za javne uslužbenke država že izvaja. V javni razpravi je hkrati predlog nove ureditve dodelitve **izjemnih pokojnin za izredne uspehe in vrhunske dosežke**, ki so jih ustvarjalci dosegli s svojim ustvarjalnim in poustvarjalnim delom. Ta predlog ureditev vzporeja s tisto, ki velja za področje športa, pri tem pa je nujno poudariti, da bo v primerjavi s športom do izjemne pokojnine upravičenih bistveno manj vrhunskih ustvarjalcev, in še manj kulturnih delavcev: šport namreč predvideva tudi visoke nagrade za zasluge na področju razvoja športne dejavnosti ter nagrade za ekipe, izjemno ozek nabor nagrad, ki jih ureditev predvideva na področju kulture, ki najvišjo pokojnino predvideva predvsem za tiste, ki so prejeli Prešernovo nagrado, pa npr. še naprej v celoti izpušča ustvarjalke in ustvarjalce, delavke in delavce v podpornih poklicih v polju kulture. Še naprej v rokah ministrstva ostaja tudi presoja, katera od mednarodnih nagrad je za podelitev izjemne pokojnine merodajna.

Že več let v društvu opozarjamo na nujnost ureditve in krepitev **zdravstvenega varstva samozaposlenih v kulturi**, in sicer na način, da so samozaposleni v kulturi do dnevnega nadomestila za bolniško upravičeni brez omejitev glede trajanja ali narave bolezni in da so do nadomestila upravičena tudi iz naslova poškodb na ali izven delovnega mesta. Nedavno smo v okviru redne servisne dejavnosti društva obravnavali primer nacionalno prepoznavnega samozaposlenega v kulturi, ki je na veliko presenečenje po poškodbi (zlom) ugotovil, da kljub nezmožnosti za delo in posledično večmesečni odsotnosti ni upravičen do bolniškega nadomestila. Gre za vrhunškega plesnega izvajalca, ki ocenjuje, da je zgolj iz naslova odsotnosti iz dela izgubil dohodek v vrednosti okoli 9.000,00 EUR, za poškodbe pa ni zavarovan. Pri tem opozarjamo, da se je aktualno ministrstvo zavezalo urediti kritje bolezni iz državnega proračuna s prvim dnem, kar se bo, kot pričakujemo, uresničilo s spremembo ZUJIK, pri čemer je smiselno, da so do povračila nadomestila za čas odsotnosti zaradi bolezni samozaposleni v kulturi upravičeni do najmanj 30 delovnih dni v koledarskem letu.

Prav tako se v zadnjem letu srečujemo s številnimi stiskami samozaposlenih v kulturi, ki so v času zdravstvene krize prejeli **mesečni temeljni dodatek (MTD)**. Vsi primeri pričajo o grozoviti revščini ustvarjalcev, ki se ob nizkih prihodkih, ki niso pomenili zakonsko določenega upada ter pomenijo revščino, soočajo z bremenom vračanja sredstev, s čimer so še bolj pahnjeni na rob preživetja.

Odzvali smo se na napoved, da v krovnem zakonu uredimo podlago za **kolektivno pogodbo samozaposlenih v kulturi** z javnimi zavodi, skladi in agencijami ter ukrep ocenili za nezadosten v smislu krepitev položaja, ki ga pomeni predvsem za izrazito ozko skupino samozaposlenih v kulturi, ter predvsem javne institucije. Hkrati ukrep napoveduje vrsto nezaželenih učinkov, kot so ožanje dostopnosti za sodelovanje samozaposlenih z javnimi institucijami, če ukrep, kot napoveduje sprememba zakona, ne anticipira novih sredstev, hkrati pa lahko v primerih deficitarnih, npr. tehničnih poklicev pomeni bistveno konkurenčno prednost javnih zavodov v primerjavi z NVO, kar lahko in že vodi v odhode kadrov in odpadanje produkcij.

Prav tako je pomembno omeniti tudi zagotavljanje **prostorskih pogojev za delo** samozaposlenih v kulturi, kjer potrebe ostajajo izrazite.

Nevladne organizacije v kulturi - Borut Jerman

Ključni poudarki:

- **Nujno povečevanje sredstev za programe in projekte** na vseh področjih ustvarjalnosti in kulturnih dejavnosti, tudi prečnih in podpornih ter **usklajevanje z inflacijo**.
- Ustrezno je treba premisliti in nagovoriti potrebe o **infrastrukturnih pogojih za delovanje NVO**.
- **Policentrični razvoj**
- **Zagotoviti ustrezno plačilo za NVO** za redno zaposlene in redne honorarne sodelavce, opredelitev in uveljavitev minimalne urne postavke za delo ter subvencioniranje in spodbujanje zaposlovanja.

Ko gre za nevladne organizacije v polju kulture, navkljub uvodoma omenjenim izboljšavam in tradicionalnim prizadevanjem društva, ne moremo zaključiti, da danes lahko že govorimo o sektorju, ki je povsem okrepljen ali razvit.

Iz ukrepa v predlogu Nacionalnega programa za kulturo je razvidno, da ministrstvo namerava ohraniti število podprtih programov, ki je enakovredno tistim po odpravi spornih odločitev, kar pozdravljamo, pozdravljamo hkrati tudi, da ministrstvo vodi premislek o področju **transdisciplinarne umetnosti**, pri čemer želimo opozoriti, da bi bilo napak povečano število podprtih programov misliti zgolj skozi uvedbo novega, transdisciplinarnega področja, razvojno moramo kot država pristopati tudi k razvoju že uveljavljenih področij ustvarjalnosti ter razvojnost misliti na več stopnjah, tudi skozi **krepitev podprtega števila programov NVO**, kar pomeni možnost razvoja novih NVO, ki ne pomeni hkrati destabilizacijo že delujočih in uveljavljenih ter podporo razvoju onkraj največjih središč po državi.

Hkrati v Asociaciji že dolgotrajno opozarjamo, da se morajo **sredstva za programe in projekte na vseh področjih ustvarjalnosti in kulturnih dejavnosti, tudi prečnih in podpornih povečevati**, sredstva za podporne programe so po naši oceni nezadostna glede na potrebe, v krovni zakon pa je nujno vmestiti podlago za **redno usklajevanje višine dodeljenih sredstev** s stroški storitev, stroški obratovanja oz. **z inflacijo** ter prejemkov in pravic iz naslova dela.

Vse opisano je hkrati nujno misliti tudi skozi Asociacijino zahtevo in premislek o **policentričnem razvoju kulture**, ki jo predlog NPK, po našem mnenju problematično, misli predvsem skozi **postprodukcijo**, kar ocenjujemo kot

nezadostno, pa tudi neizvedljivo - stanje na ravni dostopnosti in primernosti infrastrukture ter ustrezne usposobljenosti **kadra** po državi je izrazito raznorodno in pogosto neprimerno za kakovostne produkcije, zato je ključno, da policentrični razvoj kulture kot ukrep mislimo celovito, tudi skozi zagotavljanje **infrastrukturnih pogojev za delovanje NVO**. V predlogu Resolucije o NPK beremo, da o problematiki onkraj Metelkove 6 in Stare elektrarne država, sistematično ne misli, kar vrednotimo kot nezadostno. Izpričane potrebe po vadbenih, pisarniških, skladiščnih in arhivskih prostorov so jasne, priložnost nasloviti slednje pa država ima tudi skozi Zakon o obnovi, razvoju in zagotavljanju finančnih sredstev, ki npr. predvideva vzpostavitev treh regijskih depojev, v katerih bi lahko do prostora za hrambo umetnin dostopale tudi NVO. Nujno ostaja tudi, da se ministrstvo še naprej drži izvrševanja zakonske obveze zagotavljanja sredstev za vlaganje vseh NVO, tudi profesionalnih, v prenovu prostorov in skozi nakup opreme, ki ima podlago v **tz. Zakonu o kulturnem evru**, ki ga bo nujno podaljšati.

V predlogu NPK izrazito pogrešamo intenzivnejše ukrepe, ki bi uveljavljali modele za zagotavljanje **izvenproračunskih virov financiranje za NVO v kulturi in davčno politiko**, ki spodbuja razvoj kulture in ustvarjalnosti, pa tudi večje število ukrepov za **dvig ugleda, prepoznavnosti in zavedanja** o pomenu neodvisne kulture.

Kot ključnega pomena vrednotimo, da ministrstvo zagotavlja **ustrezno plačilo za NVO** (za redno zaposlene in redne honorarne sodelavce) ter v razpisih opredeljuje in uveljavlja minimalno urno postavko za delo, aktivno pa začne tudi s subvencioniranjem in spodbujanjem zaposlovanja. Stanje je namreč tudi iz naslova povečanih zahtev po produkciji ob istočasni manjši finančni zaslombi, ki je posledica preteklega programskega razpisa in ne upošteva posledic pandemije in druginje, v nevladnem sektorju nevzdržno in sili producente v spiralo nenehnega prijavljanja novih projektov za vzdrževanje osnovnega stanja ter izgorelost, pritiski zaposlenih in stalnih sodelavcev pa so iz naslova draženja življenja, stroškov storitev in splošnih stroškov v celoti upravičeni. Tudi v našem prostoru tako še naprej beležimo izgube kadra, ki odhajajo iz sektorja, ponovitve predstav odpadajo, razpoložljiva sredstva pa močno narekujejo kulturno ponudbo. Resolucija o NPK bistvenih izboljšav na ravni zagotavljanja ustreznega plačila za delo onkraj npr. razstavnin in specifičnih zaposlitev skozi sistem mentorstev ne predvideva.

V Asociaciji pa smo mnenja, da bi tudi ministrstvo za kulturo moralo misliti **spodbude za zaposlovanje** in zagotavljalo sredstva in ukrepe za ustrezno plačilo v NVO, in se ne predvsem zanašalo na **razpis za profesionalizacijo dela v NVO, ki se iz Sklada za nevladne organizacije pod okriljem sektorja za NVO**

financira iz Ministrstva za javno upravo. Od odstopa ministrice Ajanović Hovnik je namreč **sektor v celoti ohromljen in neoperativen, sredstva, nujna za delovanje in krepitev vseh NVO, v skladu ostajajo nepočrpana**, in to je kot izrazito škodo NVO sektorju v celotu nujno nemudoma nasloviti in odpraviti.

Mednarodne aktivnosti in *matching funds* - Tanja Kos

Ključni poudarki:

- Program Ustvarjalna Evropa je ključen mehanizem EU za sofinanciranje kulture, kjer so slovenske organizacije v prvem triletju **pridobile 17,4 milijona evrov.**
- Projekti pa se ne financirajo v celoti, zato je **ključna domača pomoč** za sofinanciranje oziroma t. i. *matching*.
- Zastoj pri sofinanciranju na MJU in skromni zneski matchinga na MK in lokalni ravni **močno ovirajo sodelovanje slovenskih organizacij** v evropskih razpisih.

Na področju mednarodnega sodelovanja slovenske kulture lahko ocenimo, da se je **program Ustvarjalna Evropa (2021–2027)** izkazal kot **ključen in nepogrešljiv** mehanizem EU za spodbujanje in podporo evropskega kulturnega in ustvarjalnih sektorjev. V prvem triletju izvajanja programa Ustvarjalna Evropa je bilo uspešnih kar 124 slovenskih organizacij. Med uspešnimi je največ zasebnih organizacij, od tega velika večina nevladnih organizacij. Slovenske organizacije so v prvem triletju na razpisih pridobile podporo EU v skupni višini 17,4 milijona evrov, kar znaša 5,8 milijona EUR na letni ravni. Ob tem pa pomembno opozorilo, pridobljena sredstva (17,4 milijona evrov) predstavljajo med 60–80 % odstotkov vrednosti projektov. Organizacije morajo za izvedbo projektov prispevati lastni vložek.

Mednarodni projekti v kulturi s podporo programov EU **nujno** potrebujejo **vzpostavljen sistem sofinanciranja, oziroma matchinga**, na nacionalni in lokalni (regionalni) ravni, zato je treba oblikovati namenske finančne vire za mednarodno kulturno sodelovanje. Pozdravljamo že obstoječ ukrep sofinanciranja Ministrstva za kulturo in Mestne občine Ljubljana, vendar pa so namenska sredstva skromna, preskromna, da bi lahko omogočila redno sodelovanje slovenskih organizacij v projektih na evropski ravni.

Sredstva za sofinanciranje evropskih projektov Ministrstva za javno upravo predstavljajo **ključni domači vir** in posledično pogoj za uspešno črpanje evropskih sredstev. Ta sredstva pa trenutno stojijo in so prijaviteljem nerazpoložljiva, in sicer zaradi neizvajanja mehanizma in nedelovanja sektorja na Ministrstvu za Javno upravo. Zato **pozivamo MJU in vlado**, da zagotovi odzivno in trajno rešitev, saj tovrstna nacionalna sredstva za sofinanciranje projektov pomembno prispevajo k vzpostavitvi celostnega sistema nacionalnega/regionalnega sofinanciranja za mednarodno kulturno sodelovanje.

Položaj in osrednje potrebe AV - Matija Šturm

Ključni poudarki:

- uveljavitev celostne **strategije** za vzpostavitev sodobnega okolja za AV sektor in ustrezne **finančne spodbude so nujni**
- odsotnost skrbi za **naslavljanje domače AV industrije** in **problematike filmske dediščine**
- **podpora** EU projektom mora biti **sistematična in predvidljiva**, Z-Med pa naj misli tudi AV sektor

Situacija v AV sektorju, v prizmi Resolucije NPK, stanju na RTV Slovenija, predloga Zakona o medijih in možnosti za sodelovanje ter konkurenčnost domačih izvajalcev ali partnerjev evropskih projektov, vzbuja vrsto pomislov. Prvi pomislek se nanaša na **funkcijo NPK** samega, in sicer njegovo kapaciteto v "spremljanju in ocenjevanju vpliva kulturne politike na kulturni razvoj", saj se, vsaj za področje AV sektorja zdi, da ne izkazuje ocene vpliva predhodnega Nacionalnega programa za kulturo.

Predlog Resolucije o NPK vrača stanje na AV področju na raven, ki je bila predvidena v predhodni strategiji NPK in se neambiciozno spogleduje s trendi v ostalih evropskih državah, pri čemer v oči zbode **odsotnost resne in celostne strategije za vzpostavitev sodobnega, evropsko primerljivega okolja za AV sektor**. Predlog ReNPK ne odgovarja na zatečeno stanje sektorja in ne prinaša konkretnih odgovorov na vprašanja vzpostavitve predvidljivega in systemskega pristopa k vprašanju **denarnih spodbud, vzpostavitve sistema izven proračunskih virov**, hkrati pa ne izrablja priložnosti za implementacijo vsaj dela ukrepov, ki so nakazani v obsežni študiji oziroma strategiji za razvoj AV industrije v Sloveniji 2030: <https://zdsfu.si/strategija-2030/>

Prav tako se ReNPK neposredno ne ukvarja s sistemskim reševanjem slovenske filmske dediščine: **restavracijo in digitizacijo ali digitalizacijo**. Napoveduje investicije in spodbude, vendar ne napoveduje sistematičnega udejstvovanja s tem področjem.

Ko gre za **RTV Slovenija**, ostaja pereče vprašanje izvajanja 17. člena Zakona o SFC in skrbi za domačo produkcijo v splošnem: domača produkcija upada, možnosti vajeništva in zaposlovanja ni, opažamo zakrbljujočo stopnjo skrbi za kulturo, jezik in dostopnostjo domačih vsebin (AV in kinematografske produkcije).

Tudi AV sektor poziva k **avtomatski podpori evropskim projektom**. Stanje na MJU je zatečeno, mehanizem za avtomatsko podporo pri sofinanciranju lastnega deleža v EU projektih pa je izjemno pomemben in učinkovit. Poziv je danes zaprt, predvidena sredstva za 3-letno obdobje so bila namreč počrpana že v dobrega pol leta. Sektor kulture pa se pri tem sprašuje, če in kdaj bo poziv obnovljen, če bodo zagotovljena dodatna sredstva in kako namerava MJU sistem izvajati v prihodnje.

Ocenjujemo, da je **Zakon o medijih pisan preveč skozi prizmo novinarskega pogleda**, manjka namreč večje zavedanje o pomenu institucije v širšem smislu. Komentar AV sektorja se usmerja na sledeče, in sicer na kvoto slovenskih AV del v programih RTV Slovenija in zaščito slovenskega jezika v smeri povečanja ponudbe AV vsebin za otroke do 12 let v slovenskem jeziku, ki vključuje predlog za zagotovitev sredstev oziroma obvezo za sinhronizacijo v slovenskem jeziku. Ostro sočasno nasprotujemo 74. členu predloga Zakona o medijih, ki prinaša t.i. "must carry" teri v trenutni obliki pomeni, da dve kategoriji imetnikov pravic, soavtorji in producenti, ostanejo brez nadomestila za uporabo avtorskih del. To je v nasprotju z Ustavo, ZASP in ZKUASP. Na področju nadzora in sankcij, predlagamo višje sankcije za kršitelje, saj dosedanja praksa kaže, da izdajatelji medijev zavestno kršijo zakonska določila, saj se jim to veliko bolj izplača kot spoštovanje zakona.

Mediji - Špela Stare

Ključni poudarki:

- Medijska, novinarska in druga stroka v kulturi **ni bila povabljen**a, da sodeluje pri pripravi nastajajočih strateških dokumentov.

- Sredstva, ki so na voljo za izvedbo predlaganih ukrepov so **nezadostna in ne naslavlja**o zahtev po nujnih finančni pomoči sektorju.
- Hitre tehnološke in družbene spremembe, ki radikalno spreminjajo svet novinarstva, niso naslovljene in zanje **ni jasne strateške usmeritve**.

Najprej moramo poudariti, da v medijsko/novinarskem strokovnem in stanovskem okolju ni bilo javne razprave o tako pomembnem dokumentu, kot je ReNPK 24-31, ministrstvo za kulturo nas k tej razpravi ni povabilo. Ob tem se ne moremo znebiti občutka, da smo **mediji in novinarstvo** nekakšno gnilo jajce na tem ministrstvu, ni nam namenjen tehten razmislek, kar se odraža tako v **kakovosti predlaganih politik** kot **finančnemu vrednotenju ukrepov**. Od tem naj bi bil eden od najpomembnejših ciljev na medijskem področju zagotavljanje pluralnosti, za to pa so v letu 2024 zagotovljena sredstva v višini 3,3 milijona evrov do leta 2027 pa še 4,5 milijona evrov. Pri tem velja opozoriti, da za izvedbo razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev, ministrstvo še vedno ne zagotavlja zakonsko določene minimalne višine sredstev, že za programe medijev posebnega pomena je namreč danes dolžno zagotavljati 3% sredstev iz naslova letnega prispevka za RTV.

V Društvu novinarjev Slovenije smo v komentarju na Z-MeD s pomočjo podatkov izdajateljev medijev ocenili, da bi moralo ministrstvo zagotoviti **vsaj 15 milijonov letno za robustne sheme pomoči** produkciji medijskih vsebin, kar pomeni sofinanciranje stroškov dela za novinarje na podlagi **vnaprej znanih, merljivih kriterijev in jasnih pogojev**, ki jih morajo za zagotavljanje javnega interesa izpolnjevati mediji, kot je sklenjena kolektivna pogodba, dovolj visok odstotek izvrnih vsebin, dovolj nizek odstotek oglaševalskih vsebin, ohranjanje števila članov uredništva ipd.

Žal ugotavljamo, da se predlog ReNPK na medijskem področju bere, kot da **slovenski medijski trg ni del evropskega in globalnega**, saj v njem ministrstvo ugotavlja, da porazdelitev oglaševanja predstavlja tveganje za pluralnost, pa hkrati ne detektira, da se je oglaševanje iz tradicionalnih medijev preselilo v digitalni svet, kjer so po navedenih podatkih za leto 2022 digitalni mediji prejeli 4 % oglaševalskega kolača. Naložbe v digitalno oglaševanje bodo v letošnjem letu v primerjavi z lanskim letom v povprečju zrasle za sedem odstotkov. Delež oglaševalskega proračuna, ki ga posamezno podjetje v Sloveniji v povprečju nameni za digitalno oglaševanje, ob tem dosega že 52 odstotkov celotnih oglaševalskih naložb, kaže aktualna raziskava iPROMa in Valicona o odnosu slovenskih podjetij do digitalnega oglaševanja v letu 2024. **Kam torej gre**

oglaševalski denar? K Meti in Googlu. Ali je MK v Re-NPK napovedal zavzemanje za digitalni davek ali v ZAVMS ustanovitev AV sklada, ki ga direktiva omogoča in ki bi zmanjšal neenakopraven položaj domačih ponudnikov in v Slovenijo vrnil nekaj sredstev za domačo avdiovizualno produkcijo ob razumni obremenitvi ponudnikov videa na zahtevo, ki bi jo ti lahko izpolnili tudi preko neposredne investicije v produkcijo? DNS je opozoril tudi na **sredstva iz drugega stebra davka na multinacionalke**, za katera bi se MK lahko borilo v imenu medijev in AV produkcije.

Ob tem zelo pomembno področje **avtorskih pravic** po celotnem dokumentu ni omenjeno niti enkrat, čeprav so maslo na kruhu vseh ustvarjalcev v kulturi in tako digitalno okolje kot umetna inteligenca prinašata velika tveganja ustvarjalnemu sektorju. UI prav tako ni omenjena niti enkrat

Enako je z distribucijo tiskanih medijev. Jasno je, da prebivalci Slovenije nimajo **dostopa do tiskanih medijev**, ReNPK tega problema ne omenja, niti ne predlaga rešitev, sploh pa ne za to nujno potrebnih sredstev. Načrt pa omenja omenja medijsko pismenost, pri čemer v akcijskem načrtu ni niti enega ukrepa za izboljšanje medijske pismenosti in pripadajočih sredstev.

So se pa na ministrstvu odločili med ukrepe uvrstiti **spodbujanje profesionalnega razvoja samostojnih novinarjev**, ni pa jasno, zakaj le samostojnih, ki jih je v razvidu manj kot 50, in zakaj ne zaposlenih, samozaposlenih, skratka vseh, za katere nujno potrebnih ukrepov ni.

Financiranje nevladne kulture - Ivan Koruza

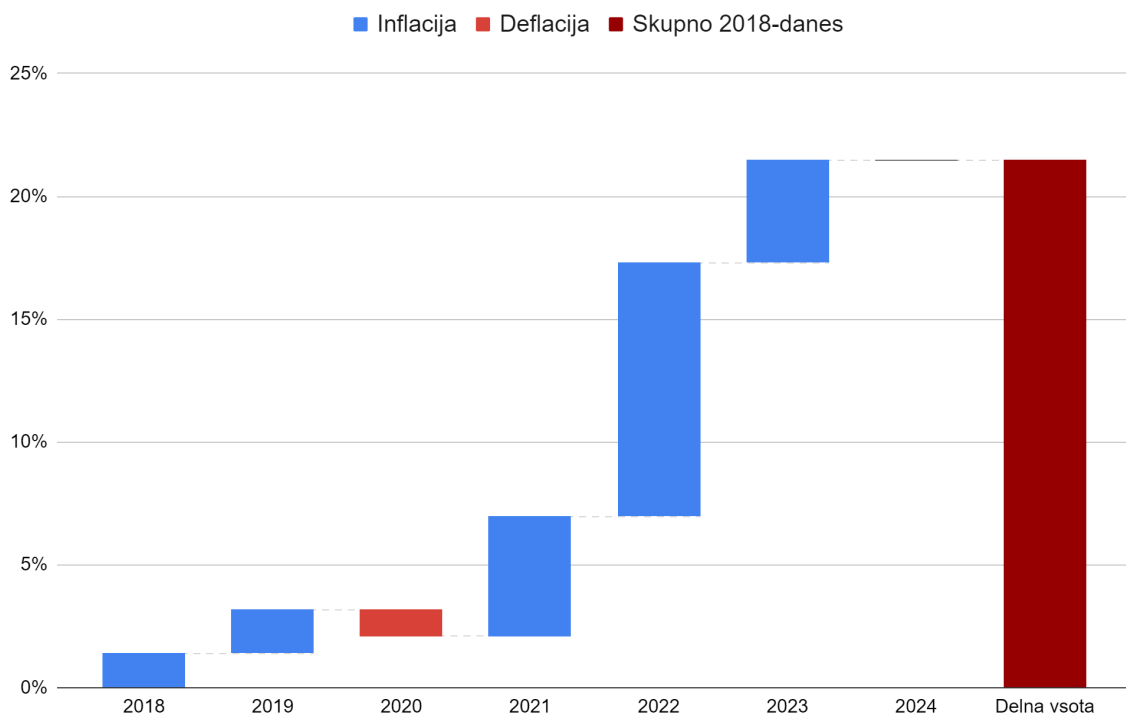
Ključni poudarki:

- Inflacija in gospodarska krize so finančno **močno prizadele nevladni kulturni** sektor.
- Proračun Ministrstva za kulturo se v primerjavi s preostalim proračunom **vztrajno manjša**, realna sredstva za kulturo, tudi nevladno, pa stagnirajo. Proračun ministrstva bo v letu 2024 verjetno dosegel najnižji delež celotnega državnega proračuna, manj kot 1,7%.

- Ob splošni druginji ter vedno višjih stroških produkcije se tako **realna sredstva na voljo umetnikom** in drugim delavcem v kulturi vztrajno nižajo.
- Upad vlaganja v kulturo se slika v splošni porabi za kulturo, ki že 10 let vztrajno pada in bo kmalu padla pod 0,9% celotnega BDP Slovenije, kar je **zgodovinsko nizka vrednost**.

Ključno za razumevanje položaja nevladne kulture in kulture na splošno je razumevanje stanja javnega financiranja in z njim povezano finančno stanje samozaposlenih in nevladnih organizacij v kulturi. A pred pregledom številke moramo najprej osvetliti nekaj ključnih točk globalnega in nacionalnega ekonomskega konteksta, ki so pomembne za razumevanje **finančnega položaja nevladne kulture in kulture na sploh**.

Inflacija - Slovenija (vir: SURS)

Najprej je potrebno pri primerjavi in razumevanju številke razumeti, da smo v zadnjih štirih letih doživeli inflacijska gibanja v obsegu, ki jih v Sloveniji in širšem Evroobmočju nismo čutili že več desetletij. **Inflacija in druge makroekonomske krize** izkrivijo našo predstavo o realnih sredstvih in njihovi dinamiki. Inflacija v kontekstu javnega financiranja kulturnih programov pomeni nekaj ključnih sprememb:

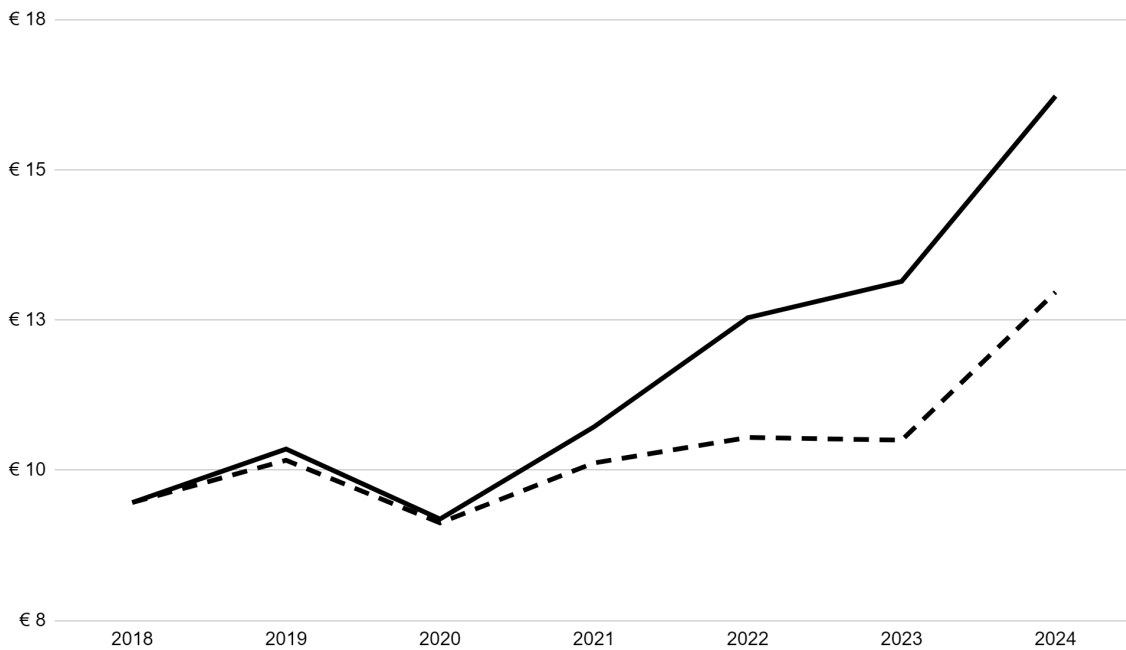
1. Višja inflacija pomeni, da morajo porabniki sredstev za izvedbo enako kakovostnih in številčnih programov zanje nameniti **več nominalnih sredstev**.
2. Posledično se **morajo javna sredstva z inflacijo sorazmerno povečevati**, da lahko govorimo o ohranjanju iste ravni financiranja. Karkoli kar je manj od inflacijske stopnje pomeni realno zmanjšanje sredstev.
3. Z inflacijo se **povečujejo javnofinančni prihodki**, saj povečanje cen, posledično plač in drugih finančnih tokov, pomeni tudi povečanje pobranih davkov.

Nadaljnje smo poleg inflacije v zadnjih letih doživeli še več kriz, ki so vplivale na javne finance in kulturne proračune. Tako je na primer v letih 2020 in 2021 družbo, gospodarstvo, predvsem pa kulturo prizadela kriza povezana s pandemijo virusa COVID-19. **Ta je povzročila številne širše makroekonomske pritiske, o katerih danes govorimo.** Po koncu krize sta v grobem možna dva scenarija, ekonomska stagnacija in recesija, ali faza obnove, ki jo zaznamuje povečanje investicij in vlaganje v obnovo po krizi; splošni makroekonomski kazalci v Slovenije kažejo na slednjo možnost, kar je razveseljivo.

Glede na omenjeno bi torej v zadnjih štirih letih **pričakovali izrazitejše povečevanje števil** tako v splošnih javnih financah kot v proračunih v kulturi. Pričakovati je, da se ta povečanja ne slikajo v realnih povečanjih sredstev v kriznih letih, nekje do polovice leta 2022, potem pa lahko pričakujemo tudi porast investicij v kulturo ob vse višjih javnofinančnih prejemkih.

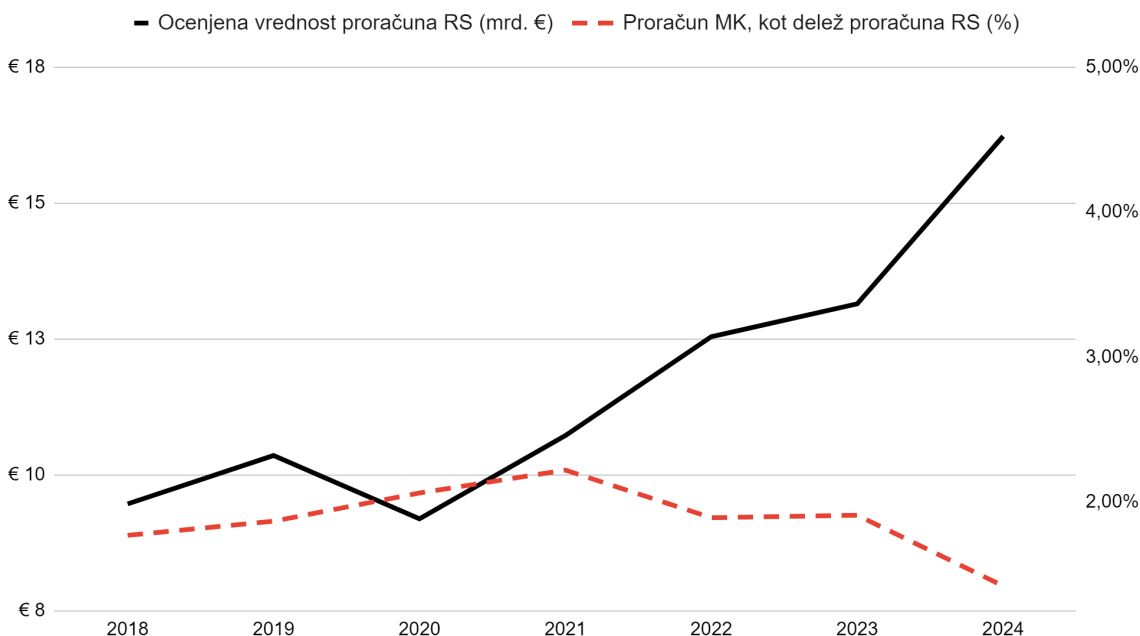
Proračun Republike Slovenije (vir: Uradni list RS)

— Ocenjena vrednost proračuna RS (mrd. €) — — Vrednost proračuna RS prir. na infl. 2018 (mrd. €)

Analiza proračuna Republike Slovenije kaže točno to pričakovano sliko. Leta 2020 je proračun zaradi pandemije tudi nominalno manjši, nato pa **doživlja strmo rast in se le v štirih letih poveča za skoraj 60%**. To je pričakovana dinamika glede na prej identificirano rast prejemkov in stroškov zaradi inflacije in povečanjem investicij ob obnovi.

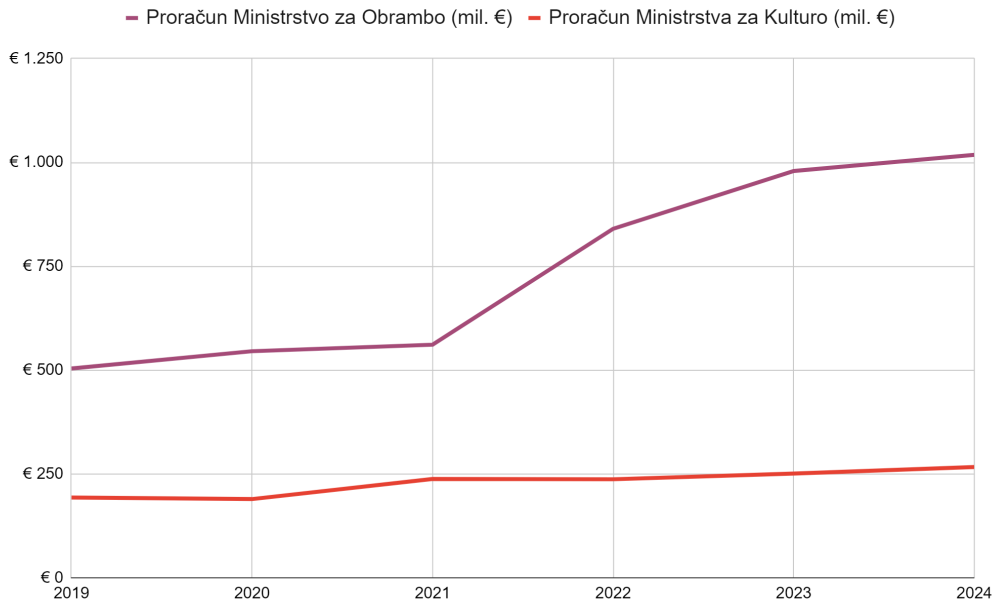
Ocenjena vrednost proračuna in razmerje z proračunom MK (vir: Uradni list RS)

Pričakovali bi, da bodo sredstva ministrstva za kulturo sledila splošnemu trendu javnofinančne porabe. Realnost pa od tega pričakovanja odstopa, saj sredstva za ministrstvo sicer nominalno res naraščajo, a **ne sledijo inflacijskim pritiskom** in tako realno stagnirajo oziroma se celo zmanjšujejo. Tako realna sredstva na voljo ministrstvu vrh dosežejo leta 2021 in od takrat stagnirajo, tudi ob najbolj optimističnih napovedih ministrstva za dodatna sredstva iz naslova obnove in kohezijskih sredstev.

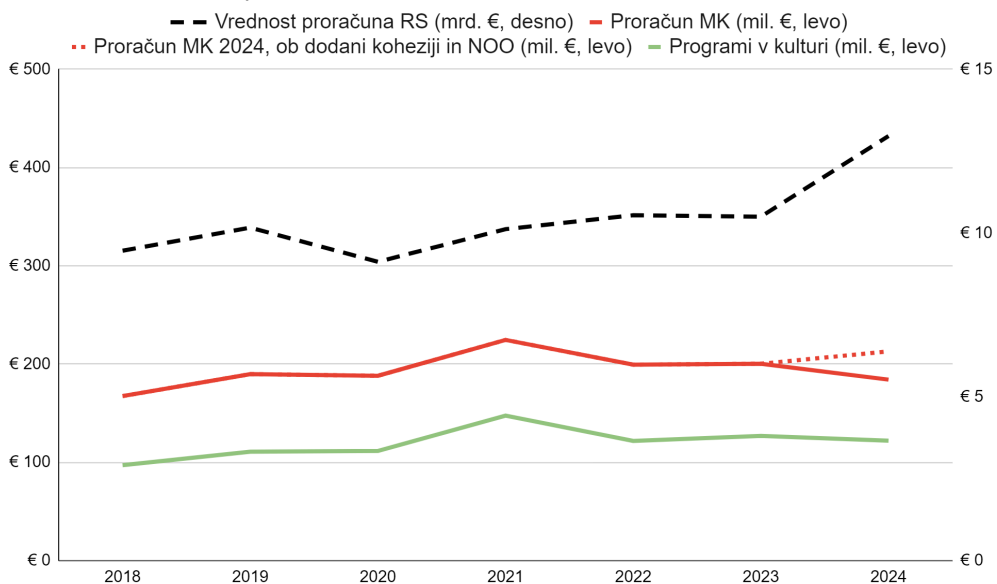
Posebej zaskrbljujoč je padec integralnih sredstev v letu 2024, ki naj bi jih po besedah predstavnikov ministrstva nadomestila sredstva za obnovo in kohezijska sredstva, a tudi ob upoštevanju najboljšega scenarija za ta sredstva, se realna sredstva ne povečajo bistveno oziroma se ne vračajo na raven iz leta 2021. **Tako se delež ministrstva za kulturo v splošnem državnem proračunu vedno bolj zmanjšuje.** Najvišji je bil v zadnjih letih ponovno leta 2021, ko je znašal 2,22% državnega proračuna, leta 2023 je zdrsnil na 1,9%, tudi ob najbolj rožnatih napovedih predstavnikov ministrstva pa leta 2024 ob trenutnem proračunu ne bo višji od 1,65%.

Proračun Ministrstvo za Obrambo in Proračun MK

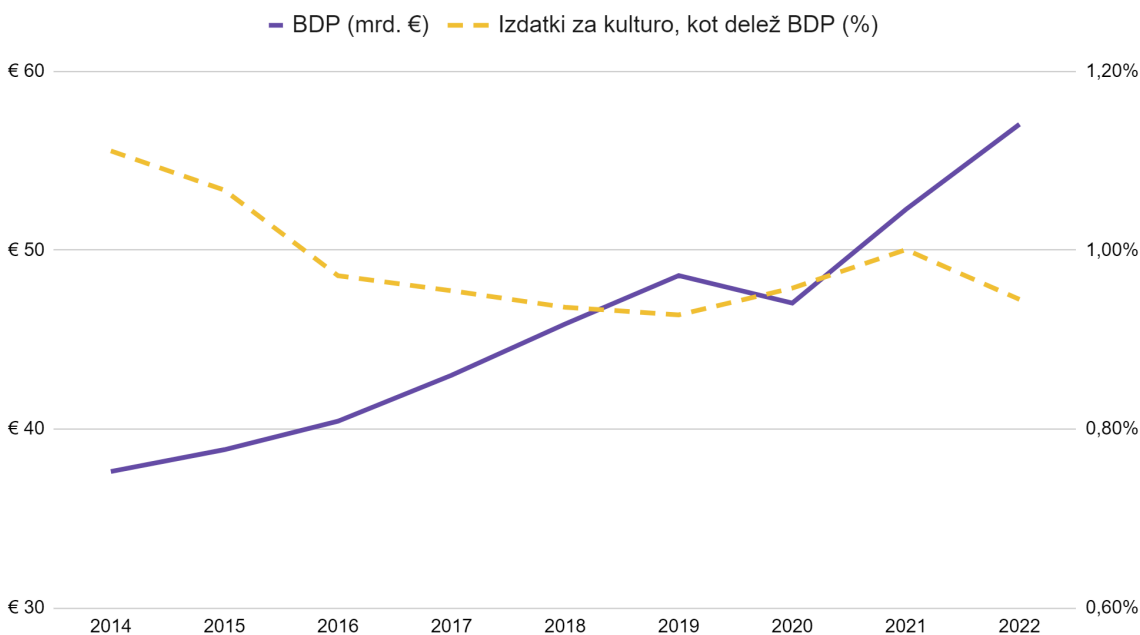
To dinamiko je težko razumeti ob primerjavi sredstev, ki jih iz državnega proračuna prejme **ministrstvo za obrambo**. Sredstva za obrambo natančno sledijo pričakovani dinamiki javne porabe, s splošnim usklajevanjem z inflacijo, stagnacijo v času krize in skokovitim porastom v letih 2022, 2023 in 2024. Težko je razumeti obrazložitve odgovornih, da sredstev za usklajevanje integrale ministrstva za kulturo ni na voljo, če upoštevamo, da je bil leta 2019 proračun ministrstva za obrambo vreden 2,5-kratnik ministrstva za kulturo, **leta 2024 pa je skoraj 4-krat večji**.

Proračun Republike Slovenije, Proračun Ministrstva za kulturo in proračunska sredstva za kulturne programe, inflacijsko prilagojeni na leto 2018 (vir: SURS, Uradni list RS in MK)

Podobna slika kot na ravni ministrstva se kaže tudi v proračunih lokalnih skupnosti. V **proračunu Mestne občine Ljubljana**, ki ima sicer daleč najbolj robusten program financiranja nevladne kulture, sredstva za programe nevladnih organizacij že tri leta ostajajo bolj ali manj ista, 3,3 milijona evrov. S tem se seveda realna sredstva zmanjšujejo, kar je glede na našo regionalno analizo obraten trend od drugih primerljivih večjih mest, kot sta Zagreb in Dunaj.

Izdatki države za kulturo, BDP in Razmerje Izdatki/BDP (vir: SURS)

Če k temu dodamo še že omenjene težave s črpanjem denarja iz Sklada za NVO na MJU, je razumljiva slika splošnega javnega vlaganja v kulturo, ki zadnjih deset let počasi in vztrajno drsi navzdol in bo po naših projekcijah ob nadaljevanju teh trendov kmalu padlo pod 0,9 odstotkov BDP naše države iz 1,1 odstotka še 10 let nazaj. Ob vseh teh trendih je že nakazana **finančna neambicioznost novega akcijskega načrta, ki spremlja predlog Resolucije o Nacionalnem programu za kulturo**, še jasnejša. Pregled objavljenih številka za financiranje številnih dobrih in nujnih reformnih predlogov da občutek, da ministrstvo resnih vlaganj za njihovo realizacijo ne načrtuje. Kjer so predvidena povečanja sredstev, ta komaj ali le pokrivajo omenjene inflacijske pritiske ali dosledno izvajanje že veljavne zakonodaje in poprava preteklih krivic. Primer takšnega področja so na primer socialne pravice samozaposlenih, kjer **predvideno povečanje sredstev komaj pokrije dvig najbolj marginaliziranih samozaposlenih nad prag revščine** in dosledno podeljevanje republiških priznavalnin upravičencem.

Kot že povedano, je za nadaljnji razvoj nevladne kulture in kulture na splošno nujno okrepiti socialni položaj ustvarjalcev in pogoje dela v nevladni kulturi, z

odločitvijo za vlaganje v kulturo, pri čemer lahko in moramo okrepiti tudi posamična področja ter vse sektorje v kulturi. Za doseganje teh dveh splošnih ciljev pa je nujno nemudoma zagotoviti zadostna sredstva, tako z večjim javnim vlaganjem v kulturo, kot s sprostivijo in povečanjem sredstev za evropsko sodelovanje in profesionalizacijo na MJU. Strnjeno torej pogrešamo večjo angažiranost celotne vlade, da izpelje ključne ukrepe na področju kulture, ki bi dejansko pomenili vzpostavitev pogojev, da kulturo vrnemo v središče družbe ter izpolnitev obljub trenutne vlade.